

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

The Power of Dream Together: Connect to us, Connect to Asia, and
Connect to the World" Let's see in Thai and share this core value together:
พลังแห่งฝันร่วมกัน จากเรา IEAS สูโลก

จุลสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
East Asian Newsletter

ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2554

ฉบับพิเศษ การสังเคราะห์บทความวิจัย

โครงการหลัก “การศึกษาวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง”

การศึกษาวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เฉพาะกรณีประเทศไทย และสปป.ลาว ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อและแนวโน้มการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โลจิสติกส์ และสุขภาพ ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงพร้อมทั้งเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณได้จากการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในประเทศไทยและ สปป.ลาว สำหรับในประเทศไทยนั้น สถานที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ คือ ปทุมธานี อ่างทอง และอุบลราชธานี ส่วนที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ เวียงจันทน์ สะหวันนะเขต และ จำปาศักดิ์ **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในประเทศไทย** พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเป็นประชาคมอาเซียนค่อนข้างน้อย แต่สำหรับผู้บริหารในระดับองค์กร โดยเฉพาะในส่วนของประเด็นระบบบริการสุขภาพแล้ว มีความกังวลในเรื่องการเป็นประชาคมอาเซียนที่จะก่อให้เกิดปัญหาการระบาดของโรคเก่าๆ ซึ่งหายไปจากประเทศไทยแล้วจะกลับมาเกิดใหม่ เช่น โรคเท้าช้าง โรคมาเลเรีย อหิวาตกโรค และกาฬโรค เป็นต้น ปัญหานี้เป็นประเด็นที่ตั้งรับมากกว่าเป็นประเด็นเชิงรุกที่เจ้าหน้าที่กังวลว่า จะเป็นภัยคุกคามประเทศไทยหลังจากรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ส่วนประเด็นเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญว่าจะมีโอกาส และจุดแข็งของประเทศไทยหากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากกว่านี้ สำหรับประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น สังคมและวัฒนธรรมไทยและลาวไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก ดังนั้นการส่งเสริมร่วมกันจะทำให้เกิดจุดแข็งและเกิดความได้เปรียบเมื่อรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในประเด็นที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีและโลจิสติกส์นั้น เป็นประเด็นที่ต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมความรู้ทางด้านนี้ให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางการค้า การลงทุน โดยเชื่อว่าการพัฒนาทางด้านเครือข่ายเทคโนโลยี สารสนเทศและโลจิสติกส์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศซึ่งจะเป็นจุดแข็ง และโอกาสของประเทศในอนาคต **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในสปป.ลาว** พบว่า คน สปป.ลาว ให้ความสำคัญกับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน และเชื่อมั่นว่าเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนแล้วจะทำให้เศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของประเทศลาวดีขึ้น สำหรับทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นพบว่า เป็นสังคมและมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง นอกจากนี้รัฐบาลลาวยังส่งเสริมให้มีการก่อตั้ง **องค์กรแม่หญิง** ซึ่งทำหน้าที่ดูแลให้ประชาชน และเยาวชน รักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมให้อยู่คู่ประเทศ ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวลาวมีความเห็นเกี่ยวกับสังคมลาวว่า จะมีการขยายตัวทางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น ดังนั้นจึงควรเตรียมประชาชนลาวให้มีการศึกษาสูงและมากขึ้น โดยเฉพาะเพิ่มมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในชนบท รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเป็นศูนย์แหล่งพลังงานของเอเชีย การพัฒนาโครงข่ายทางรถไฟของประเทศ และการทำให้ลาวสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้ (Land Link) ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าเป็นโอกาสที่จะทำให้ลาวมีเศรษฐกิจดีขึ้น หากการพัฒนาทั้งสามประเด็นข้างต้นประสบความสำเร็จ จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว **ทำให้**ต้องมีความรู้ด้านภูมิภาคศึกษาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และคุณภาพชีวิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบูรณาการเพื่อการพัฒนาาร่วมกันของประเทศต่างๆ ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน เป็นแนวทางสำหรับภาครัฐในการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์สำหรับการวางแผนเชิงนโยบายและการกำหนดยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เพื่อการพัฒนาและเติบโตร่วมกันอย่างยั่งยืน ทำให้สร้างความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีระหว่างประชาชนในภูมิภาคแม่น้ำโขง อันจะเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ในทุกระดับอย่างแน่นแฟ้นต่อไป และเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการสาธารณสุข กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษาในระดับนานาชาติ อันจะส่งผลให้มีการพัฒนาองค์ความรู้และมีการประยุกต์องค์ความรู้ด้านภูมิภาคศึกษาไปใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อการพัฒนาภูมิภาคที่ยั่งยืน

สัมภาษณ์คุณชนราตี แก้วบุญพันธ์ ที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจและพาณิชย์ สถานเอกอัครราชทูต สปป.ลาว ประจำประเทศไทย

สัมภาษณ์คุณธานีรินทร์ ฆะเอม รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สัมภาษณ์คุณแก้วอุทุม แก้วมโน และผู้จัดการหอการค้าแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

สัมภาษณ์ Mr. Baunheuang Detvong Sone, Deputy Director Promotion Division Ministry of planning and Investment สปป.ลาว

สัมภาษณ์ท่านสีทน นันทะรอด หัวหน้าแผนกแผนการและการลงทุน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

โครงการย่อยที่ 1 “การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนมุกดาหาร-สะหวันนะเขต” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงลักษณะร่วมของชุมชนมุกดาหาร-สะหวันนะเขต โดยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหารของไทย และแขวงสะหวันนะเขตของ สปป.ลาว ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงสภาพทั่วไป ตลอดจนความเชื่อมโยงในด้านต่างๆ ของทั้งสองชุมชน จากบริบททางประวัติศาสตร์ซึ่งผ่านการเปลี่ยนแปลงอย่างยาวนาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงลักษณะร่วมของชุมชนมุกดาหาร-สะหวันนะเขต ในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีร่วมกันของทั้งสองชุมชน กล่าวได้ว่าทั้งสองชุมชนนั้นต่างก็มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเครือญาติ โดยมีประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ร่วมกัน เห็นได้จากตำนานการอพยพผู้คนมาจากอาณาจักรเวียงจันทน์มาสร้างชุมชนอยู่ที่บ้านหลวงโพธิ์สน บริเวณพระธาตุดึงฮ้าง เมืองโกสุมพิหาร และขยายชุมชนมายังริมแม่น้ำโขงที่ปากห้วยบังมุก ซึ่งก็คือ จังหวัดมุกดาหารในปัจจุบัน

ในด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่ร่วมกันของชุมชนมุกดาหาร-สะหวันนะเขต ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมุกดาหารและสะหวันนะเขต อาทิ ประเพณีบุญสงกรานต์ ซึ่งเป็นการแข่งเรือระหว่างชาวมุกดาหารกับชาวสะหวันนะเขตที่มีการจัดร่วมกันมาอย่างยาวนาน ภายใต้ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างชาวมุกดาหารกับสะหวันนะเขต การไปมาหาสู่ระหว่างสองชุมชนจึงไม่จำเป็นต้องใช้เอกสาร และไม่ต้องผ่านด่านของทางการสำหรับการเดินทางระหว่างไทย-ลาว แสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ของชุมชนทั้งสองที่เหนือกว่ากฎเกณฑ์และเขตแดนตามแบบรัฐชาติ (Nation State) สมัยใหม่

สำหรับลักษณะร่วมกันภายใต้เศรษฐกิจและการพัฒนาร่วมกันนั้น กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจและการพัฒนาร่วมกันของมุกดาหาร-สะหวันนะเขต จากอดีตถึงปัจจุบันเศรษฐกิจของทั้งสองชุมชนมีการค้าแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันมาช้านาน แม้ว่าจะมีอุปสรรคอยู่ในช่วงสงครามเย็น แต่หลังจาก การที่ลาวได้ค่อยผ่อนปรนไปสู่การค้าแบบเสรียิ่งขึ้นในทศวรรษที่ 1980 ทำให้เศรษฐกิจระหว่างสองชุมชนกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง และภายใต้กรอบความร่วมมือ ของ GMS (Greater Mekong Sub-region) ซึ่งมีการพัฒนาเส้นทางสายหมายเลข 9 และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ส่งผลให้การพัฒนาร่วมกันทางเศรษฐกิจของทั้งสองชุมชนเติบโตอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาลักษณะร่วมของชุมชนมุกดาหารและสะหวันนะเขต ผู้วิจัยมีแนวทางมาจากความสัมพันธ์อันดีเชิงเครือญาติของทั้งสองชุมชน โดยได้วิเคราะห์และนำเสนอเหตุผลของปัญหาความสัมพันธ์แบบรัฐต่อรัฐระหว่างไทย-ลาว และนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวในเชิงนโยบาย ในการสร้างยุทธศาสตร์ปรับและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ด้วยการสนับสนุนการอ้างความสัมพันธ์เชิงเครือญาติของชุมชนไทย-ลาวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างความเข้าใจให้แก่คนไทยในภาคส่วนอื่นๆ ของประเทศให้ตระหนักถึงความเป็นชนชาติเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อลาวให้แก่คนไทย ควบคู่ไปกับการยอมรับความผิดที่ไทยได้กระทำต่อลาวในอดีต ประกอบกับทั้งสองประเทศจะต้องร่วมกันทำการชำระประวัติศาสตร์และตำราเรียนแบบชาตินิยมของทั้งสองประเทศ โดยจะต้องนำประเด็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ไทย-ลาว เพื่อสร้างความเชื่อมโยงถึงจิตสำนึกทางสายสัมพันธ์แบบเครือญาติของทั้งสองประเทศ ซึ่งในอนาคตอาจจะสามารถก้าวไปสู่การชำระประวัติศาสตร์และตำราเรียนของอาเซียนร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนสร้างภราดรภาพ (Fraternity) ให้แก่กลุ่มประเทศภาคีสมาชิกอาเซียนในการเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี ค.ศ. 2015

โครงการย่อยที่ 2 โครงการศึกษาการพัฒนาความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง : สปป.ลาว โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ มีโชค เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อศึกษาการรอบความร่วมมือ และการพัฒนาความร่วมมือ ด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว เพื่อศึกษา ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง ผลจากการพัฒนา และแนวโน้มของการพัฒนาด้านการค้าการลงทุน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของภูมิภาคแม่น้ำโขงต่อไปในอนาคต การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีงานวิจัยได้ศึกษาการรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว สหภาพพม่า เวียดนาม โดยจะศึกษาถึงความร่วมมือด้านต่างๆ ที่มุ่งสู่การพัฒนาความร่วมมือ ด้านการค้าการลงทุนระหว่างกัน นอกจากนั้นจะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลง และผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา และแนวโน้มของการพัฒนาด้านการค้าการลงทุน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร(Documentary Research) ศึกษา รวบรวม ประมวล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและองค์ความรู้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)) โดยการสืบค้นจากหน่วยงานของภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน จากห้องสมุด และทาง Website ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านความร่วมมือทาง การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสปป.ลาว นอกจากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง อาทิ ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงแผนและการลงทุนที่นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงสะหวันนะเขต คุณเทวกุล ชะนะกุล ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขานครหลวงเวียงจันทน์ คุณธานินทร์ ฆะเอม รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รองประธาน และเลขาธิการ หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร รองประธาน และเลขาธิการหอการค้าแขวงสะหวันนะเขต ผู้จัดการ โรงงานน้ำตาลมิตรลาว จำกัด กรรมการผู้จัดการบริษัททอง ละหะสิน จำกัด ผู้ส่งออกทรายใหญ่ของ สปป.ลาว ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจและพาณิชย์ ของสภาเอกอัครราชทูตสปป.ลาวประจำประเทศไทย งานวิจัยได้ศึกษารูปแบบของการค้าระหว่างประเทศของไทย กับกลุ่มประเทศคู่ค้าในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ซึ่งกรอบความร่วมมือดังกล่าวทวีความสำคัญต่อไทยเพิ่มขึ้นตามลำดับ จากข้อมูลที่บ่งชี้ว่า มูลค่าที่แท้จริงของทั้งการส่งออก และนำเข้าระหว่างไทยและกลุ่มประเทศ GMS มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา (พ.ศ. 2524 - 2553) การศึกษาใช้กรอบแนวคิดภูมิเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ (Geography international economics) หรือที่รู้จักกันในชื่อแบบจำลอง Gravity ในการอธิบายรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศของไทยกับกลุ่มประเทศ GMS

ผลการศึกษา ตัวแปรเชิงนโยบายที่ควรให้ความสำคัญ คือ การปรับโครงสร้างการผลิต โดยเพิ่มสัดส่วนของการผลิตสินค้า และบริการชั้นกลาง และขั้นสุดท้ายที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ควบคู่กับการพัฒนาประสิทธิภาพด้านการผลิต (Productivity) ซึ่งสะท้อนผ่านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงของไทย และคู่ค้า นอกจากนี้ นโยบายด้านการค้าของไทยควรมุ่งจุดยืนเพื่อส่งเสริมประเทศในกลุ่มในลักษณะการร่วมมือกัน มากกว่าการเป็นคู่แข่งขั้นด้านการค้า ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถด้านเศรษฐกิจของคู่ค้าใน GMS ที่เพิ่มขึ้น เท่ากับการเพิ่มอุปสงค์ต่อสินค้าส่งออกของไทยในอนาคต

ตัวแปรสำคัญเชิงนโยบายสำคัญอีกด้านที่ควรได้รับความสนใจคือ การลดต้นทุนธุรกรรม ผลการศึกษาพบว่า ความยืดหยุ่นของมูลค่าการค้าของไทยต่อระยะทาง เท่ากับ -1.77 ในด้านการส่งออก และ -1.52 ด้านการนำเข้า ซึ่งแสดงให้เห็น ความสำคัญของการลดต้นทุนธุรกรรมระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ นโยบายด้านการค้าของไทยควรตระหนักถึงประโยชน์จากการสนับสนุนมาตรการเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า ลดต้นทุนทางธุรกรรม ในกลุ่มความร่วมมือ GMS ในด้านต่างๆ อาทิ การร่วม เสนอข้อตกลงการค้าเสรีกับคู่ค้าใน GMS (เพิ่มเติมจากกรณีฝัก ผลไม้ของไทยกับจีน) การลดอุปสรรคทางการค้า ศุลกากร ตามแนวชายแดนการค้า การอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลพื้นฐาน กฎระเบียบด้านการลงทุน และมาตรการด้านภาษีแก่นักลงทุนที่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้ลงทุนในภูมิภาคนี้ เป็นต้น

สัมภาษณ์คุณบุหง โนคมั่นคง
ตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ บ.ทอง
ลาหะสิน จำกัด ผู้ผลิตและส่งออก
เสื้อผ้าพื้นเมืองรายใหญ่ของ สปป.ลาว

สัมภาษณ์ คุณวิชิต นิเวศน์รังสรรค์
ตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ บริษัท
น้ำตาลมิตรลาว จำกัด

สัมภาษณ์คุณธนโชติ โชติบุญยศศักดิ์
และคุณศิริศักดิ์ ลือพาณิชย์กุล
หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร

สัมภาษณ์คุณเทวกุล ชนะกุล
ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ สาขา
เวียงจันทน์

โครงการย่อยที่ 3 การศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: ศึกษากรณีการจัดการสิ่งแวดล้อม เมือง และชุมชน เพื่อศึกษา วิเคราะห์ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมือง เพื่อเสนอแนวทางสำหรับการวางแผนการพัฒนาเมือง ที่มีศักยภาพใกล้เคียงกันให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต โดยการวิจัยที่มีผลต่อความน่าอยู่ของเมืองทำผ่านตัวชี้วัด 8 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ ตัวชี้วัดด้านการสาธารณสุข ตัวชี้วัดด้านสังคม ตัวชี้วัดทางกายภาพ ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดด้านการเกษตรตัวชี้วัดด้านสถาปัตยกรรม และตัวชี้วัดด้านศิลปวัฒนธรรม ในระยะที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศละ 800 คน พื้นที่ที่ทำการศึกษาในส่วนของประเทศไทย ได้แก่ อำเภอเมืองน่านและอำเภอเชียงคาน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ เวียงจันทน์ และหลวงพระบาง

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่อย่างยั่งยืนนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยทั้งแปดด้านด้วยกัน โดยตัวชี้วัดที่ได้คะแนนสูงที่สุดในทุกเมืองได้แก่ตัวชี้วัดด้านศิลปวัฒนธรรม ส่วนอันดับสองและสามนั้นมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเด่นของแต่ละเมือง ที่ปรากฏว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับทุกเมืองคือตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม โดยเมืองที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเช่น เมืองน่าน และเมืองหลวงพระบางจะให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับที่ 2 นอกจากนี้ทั้งสองเมืองในประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดด้านสังคม ในขณะที่ ทางสปป.ลาว จะให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐาน (เมืองเวียงจันทน์) และตัวชี้วัดทางสถาปัตยกรรม (หลวงพระบาง) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนาเมืองสามารถวางแผนพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่มีความน่าอยู่ พร้อมกับมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กันไป โดยคำนึงถึงความยั่งยืนทั้งในด้านการพัฒนาเมืองและสังคม การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังสามารถนำดัชนีชี้วัดความน่าอยู่ และแนวทางการพัฒนาไปประยุกต์เป็นแบบอย่างในการพัฒนาสำหรับเมืองที่มีศักยภาพใกล้เคียงกันได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์จากโครงการวิจัยในวงกว้างและเข้าถึงประชาชนมากขึ้น

โครงการย่อยที่ 4 เครือข่ายเส้นทางขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: บทสังเคราะห์ สุทิน สายสงวน รศ.สุเพชร จิรัชจรกุล และอินทิรา วงศ์วิวัฒน์ ประเทศ สปป.ลาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์เปลี่ยนสถานะจากประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลให้กลายเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยอาศัยความร่วมมือหรือด้วยการพึ่งพาความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศและจากนานาชาติในการพัฒนาเครือข่ายเส้นทางขนส่ง การเจรจาต่อรอง ข้อตกลงระหว่างประเทศและการปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัย ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านโลจิสติกส์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การสร้างความเชื่อมโยงโลจิสติกส์กับประเทศต่างๆ 2) การปรับปรุงกฎระเบียบ ขั้นตอนเอกสารและอื่นๆ ที่จำเป็นเร่งด่วน ในการอำนวยความสะดวกและข้อตกลงด้านการขนส่งที่ทำให้สะดวกในการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้นำเข้า-ส่งออก และ 3) การพัฒนากำลังคนด้านโลจิสติกส์ ของ สปป.ลาวผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบัน สปป.ลาว มีเครือข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนนที่สำคัญครอบคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพทั้งแนวเหนือ-ใต้ แนวตะวันออก-ตะวันตก และแนวใต้ มีความก้าวหน้าในข้อตกลงด้านการขนส่งกับประเทศต่างๆ สำหรับการพัฒนากำลังคนด้านโลจิสติกส์นั้นยังต้องใช้เวลา อย่างไรก็ตาม ภาวกรรมระยะยาว สปป.ลาว จะได้รับประโยชน์ทั้งในการลดต้นทุน ความสะดวก และความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าและการเดินทางของประชาชนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การพัฒนาสาธารณูปโภค การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนเป็นสิ่งดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมสาขาต่างๆ ที่มีศักยภาพ อาทิ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมด้านพลังงาน อันจะก่อให้เกิดการจ้างงาน รายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนเกิดการพัฒนาเมือง อันจะนำความเจริญมาสู่ประเทศเป็นลูกโซ่ แม้ว่า สปป.ลาว ยังต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศต่อไป อีกนับทศวรรษผลการวิจัยนี้สนับสนุนงานวิจัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาที่เรียกร้องให้เกิดการปรับตัวอย่างเป็นระบบของฝ่ายไทย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องร่วมกันวางกลยุทธ์ก่อน ไทยต้องสร้างความเป็นผู้นำในการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเส้นทางขนส่งในอาเซียน เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยมีภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค มีเขตชายแดนติดต่อกับประเทศต่างๆ มีความยาวมาก การเชื่อมโยงพื้นที่ภายในแผ่นดินของประเทศต่างๆ ในอนุภูมิภาคนี้และจีนตอนใต้จะมีการเชื่อมโยงเส้นทางถนนทั่วถึงกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในอนาคตอันใกล้การขนส่งทางถนนในอนุภูมิภาคนี้ยังคงเป็นรูปแบบการขนส่งที่สำคัญ โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือสนับสนุนสปป.ลาวทั้งรูปแบบทวิภาคีและแบบพหุภาคีด้านการเงินและด้านวิชาการหรือที่ปรึกษาในการสร้างความเชื่อมโยงโลจิสติกส์ การเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งแหล่งกระจายสินค้าและจุดพักรถ การปรับปรุงกฎระเบียบ ขั้นตอนเอกสาร ข้อตกลงด้านการขนส่งทางถนน และอื่นๆ ที่จำเป็นเร่งด่วน ด้านการขนส่งที่ทำให้สะดวกในการขนส่งสินค้าข้ามแดน และการพัฒนากำลังคนด้านโลจิสติกส์ ผ่านองค์การภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีในการลดต้นทุนการขนส่ง การเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของแต่ละประเทศ จนตลอดจนการสร้างความเป็นปึกแผ่นของประเทศในอนุภูมิภาคในเวทีระหว่างประเทศ

โครงการย่อยที่ 5 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบบริการสุขภาพและภาวะสุขภาพของประชาชนในประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ สภาพสังคมวัฒนธรรม การค้าการลงทุน สาธารณสุขทางกายและเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานและที่อยู่อาศัย รวมทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงพยาบาล พร้อมทั้งศึกษาตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายระบบบริการสุขภาพและภาวะสุขภาพของประชาชนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ระยะที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศละ 430 คน พื้นที่ที่ทำการศึกษารวมของประเทศไทย ได้แก่ ปทุมธานี อ่างทอง และอุบลราชธานี และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ และสะหวันนะเขต

ผลการศึกษาพบว่า ในมุมมองของผู้รับบริการในประเทศไทยและประเทศลาว ปัจจัยด้านจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงพยาบาล เป็นตัวทำนายระบบบริการสุขภาพ โดยในประเทศไทยนั้น มีปัจจัยด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการแพทย์ เป็นตัวร่วมทำนาย ในขณะที่ปัจจัยด้านสารสนเทศทางการแพทย์และเทคโนโลยี เป็นตัวทำนายภาวะสุขภาพของประชาชนไทยและลาว โดยภาวะสุขภาพของประชาชนไทยมีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานและที่อยู่อาศัยเป็นตัวร่วมทำนาย ขณะที่ภาวะสุขภาพของประชาชนลาวมีปัจจัยด้านการค้าการลงทุนเป็นตัวร่วมทำนาย สำหรับในมุมมองของผู้ให้บริการของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานและที่อยู่อาศัยเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพในการทำนายภาวะสุขภาพ ในขณะที่กลุ่มผู้ให้บริการประเทศลาว ปัจจัยด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรม และสารสนเทศทางการแพทย์และเทคโนโลยี เป็นกลุ่มตัวทำนายภาวะสุขภาพ ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางให้ภาครัฐในการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์สำหรับการวางแผนเชิงนโยบายและการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อการพัฒนาบริการสุขภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ ทั้งด้านสภาพสังคมวัฒนธรรม การค้าการลงทุน สาธารณสุขทางกายและเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานและที่อยู่อาศัย และการบริการทางสุขภาพกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และการประยุกต์องค์ความรู้ด้านภูมิภาคศึกษาไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน

โครงการย่อยที่ 6 การสร้างยุทธศาสตร์สุขภาพที่ยั่งยืนอย่างเป็นองค์รวมบนฐานความจำเป็นของชุมชนในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทของประเทศไทย เศรษฐกรรรมใหม่บนกลุ่มแม่น้ำโขง เป็นการศึกษาถึงสภาวการณ์ของ การให้บริการการดูแลสุขภาพระดับปฐมภูมิ ในพื้นที่ที่มีกระแสการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง การวิจัยนี้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงมุมมองของความคิดเห็นต่อความคาดหวังของสังคมด้านสุขภาพ โดยทำการสัมภาษณ์และดำเนิน focus group อันประกอบไปด้วย นักศึกษาในชั้นปีสุดท้ายของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และนักศึกษาฝึกงานจาก university of California สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ผลการวิจัยในส่วนนี้ได้บทสรุปสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การบริการสุขภาพในภาพรวมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม 2) ขาดการบูรณาการของการแพทย์แผนปัจจุบันและภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแพทย์ทางเลือก 3) สมรรถนะของบุคลากรด้านการสาธารณสุขยังไม่ครอบคลุม ในมิติสุขภาพ ด้านกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ในขั้นตอนที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ศึกษา SWOT analysis ของนักศึกษาแพทย์ด้าน primary healthcare ระหว่างเขตเมือง และเขตกึ่งเมืองกึ่งชนบท (กรุงเทพมหานคร-ปทุมธานี) พบว่าผล SWOT analysis ของการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิในสองพื้นที่ มีลักษณะแตกต่างกัน ในเขตเมืองศูนย์บริการสาธารณสุขมีจุดเด่นคือการเข้าถึงบริการของประชาชนและระบบการส่งต่อและมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านสาธารณสุขพร้อมกับการมีบทบาทของโรงเรียนแพทย์ แต่จุดอ่อนสำคัญคือการให้บริการมุ่งเน้นการรักษาโรคมกกว่าการสร้างเสริมสุขภาพ และเกิดการย้ายการปฏิบัติงานไปสู่ระบบบริการในระดับทุติยภูมิ (brain drain) มากขึ้น ในเขตพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบทพบบทบาทของการสร้างเสริมสุขภาพโดยภาครัฐและประชาชนในรูปแบบของอาสาสมัครสาธารณสุขแต่ก็พบจุดอ่อนคือการขาดแคลนบุคลากรและขาดความเชื่อมโยงของโรงเรียนแพทย์ในชุมชน SWOTของนักศึกษาแพทย์ได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาคการศึกษา(โรงเรียนแพทย์) ในการทำงานควบคู่กับระบบบริการ (service sector)และภาคสังคมได้เป็นอย่างดี และ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการศึกษาจากเหตุผลด้านสภาวะการขาดแคลนแพทย์ในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ซึ่งโรงเรียนแพทย์จำเป็นต้องให้นักศึกษาและแพทย์ใหม่มีสิ่งจำเป็นต่อการเป็นแพทย์ผู้ให้บริการในระดับปฐมภูมิ การศึกษาผ่าน portfolio โดยอ้างอิงหลักการของการเรียนจากประสบการณ์ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามทฤษฎี Kolb's experiential learning model โดยมีวัตถุประสงค์ให้แพทย์จบใหม่ มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นแพทย์ผู้ให้บริการในระบบสุขภาพระดับปฐมภูมิและให้นักศึกษาได้สะท้อนถึงปัจจัยที่จำเป็นต่อการเรียนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการระดับปฐมภูมิ ผลการศึกษาในขั้นตอนนี้ พบผลการศึกษาใน 4 ประเด็นนี้ คือ 1) สิ่งจำเป็น(prerequisites) ต่อการตัดสินใจเป็นแพทย์ในระบบการให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ คือ ความรู้, ทักษะการนำความรู้ไปใช้ตามสภาวการณ์,การปลูกฝังทัศนคติด้านบวกต่อระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ 2)นักศึกษายังมีคิดว่า portfolio ต้องใช้เวลาศึกษานาน แม้ว่าจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของ primary care มากขึ้นก็ตาม 3) นักศึกษาแพทย์ยังคงมีแรงจูงใจต่อการเป็นแพทย์ในระบบบริการระดับปฐมภูมิ เนื่องจากโครงสร้างด้านหลักสูตรและบทบาทของอาจารย์ผู้เป็นแบบอย่าง 4) การใช้ portfolio ช่วยส่งเสริมให้ นักศึกษามี prerequisites ของแพทย์ระดับปฐมภูมิมากขึ้น

ที่ปรึกษา : รศ.ดร.มรรยาท รุจิวิชญ์ อ.ดร. เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง นางนุตรายาตี โกลลศักดิ์
บรรณาธิการ : ผศ.นพ.ฉัตรนรินทร์ เมธิกุล อ.ดร. นพรัตน์ พงษ์ทวีศักดิ์ อ.อภิรักษ์ พงษ์เมธากุล รองบรรณาธิการ : นางจารุภรณ์ วงศ์บัณขิต นายวิเชียร รอดทราย
กองบรรณาธิการ : นางสาวยุพิน คล้ายมนต์ ดร. วิเชียร อินทะลี นางธนณัฐร์ รูปสม นายสุทิน สายสงวน นายเฉลิมพล เอี่ยมภักดิ์ นายสิทธิชัย พันเศษ

กรุณาส่ง

จัดทำโดย

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
โทร. 0-2564-5000-3
<http://www.asia.tu.ac.th>
Email: prasia.tu@gmail.com

